

УДК 330.341.1:658.14

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

О.В. Марценюк-Розарьонова, асистент

О. В. Чубенко, студ.

Вінницький національний аграрний університет

The article studies the essence of the key sources of the innovative activity financing. It offers an approach according to which in the structure of profit we point out its active reproductive part – the innovative profit which is considered as a factor of enterprise innovative development financing.

В статье исследуется сущность основных источников финансирования инновационной деятельности. Предлагается подход, в соответствии с которым в структуре прибыли выделяется его активная воспроизводственная часть – инновационная прибыль, которая рассматривается как фактор финансирования инновационного развития предприятий.

Вступ. Інновації відіграють значну роль у процесах функціонування та розвитку підприємств. Багатогранність прояву інновацій в економічних відносинах, їхній результативний вплив на економічні процеси на підприємстві і в економіці диктує необхідність поглибленого дослідження проблеми фінансування інновацій у промисловості. За останні роки уряд ухвалив постанови, рішення і державні програми, спрямовані на підвищення інноваційної результативності підприємств, однак більшість з них не вдалося втілити у життя реальної економіки. В цих умовах виникають економічні суперечності між інтересами держави та підприємствами, орієнтованих на інноваційний шлях розвитку, розв'язання яких потребує ґрунтовних досліджень.

Постановка задачі. Згідно із Законом України "Про інноваційну діяльність", інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок, зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Згідно з чинним законодавством, інноваційний розвиток в Україні забезпечується за рахунок фінансування з різних джерел. Джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є:

- а) кошти Державного бюджету України;
- б) кошти місцевих бюджетів і бюджету Автономної Республіки Крим;
- в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;
- г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;
- д) кошти (інвестиції) фізичних і юридичних осіб;
- е) інші джерела, не заборонені законодавством України.

В умовах економіки України розраховувати на значне бюджетне фінансування інноваційної діяльності неможливо. Тому для більшості вітчизняних підприємств основним джерелом стимулювання нововведень є власні кошти, іноземні інвестиції. Банківський кредит поки що залишається занадто дорогим, а самі кредити – занадто короткостроковими для розвитку інноваційної діяльності. Венчурне інвестування, про яке останнім часом дискутують, значних успіхів не демонструє.

Фінансування інноваційної діяльності, як показує світова практика, базується на таких принципах:

- чітка цільова орієнтація та швидке й ефективно впровадження сучасних науково-технічних інновацій;
- різноманітність джерел фінансування;
- обґрунтованість та юридична захищеність методів акумуляції коштів;
- гнучкість системи фінансування; фінансування всіх етапів життєвого циклу інновацій [2].

Крім того, фінансування інноваційної сфери має складну структуру й охоплює форми, джерела та ефективність фінансування інновацій, інструменти акумуляції грошових коштів і їх вкладення у проекти та контроль за ними.

На сьогоднішній день, які в усіх сферах діяльності, так і в інноваційній, поширилась практика ігнорування законодавства. Це значною мірою вплинуло на позитивний потенціал напрацьованої нормативної бази та не заохочує корпоративний сектор до здійснення інноваційних проектів.

Результати. Для створення ефективного механізму фінансування інноваційного розвитку підприємств необхідно використовувати диверсифікований інструментарій державної підтримки, який повинен враховувати світовий досвід і національні особливості діяльності вітчизняних підприємств. Для підприємств, які розпочинають або відроджують інноваційну діяльність, повинна бути впроваджена система специфічних заходів різнобічної підтримки: встановлення податкових знижок, надання пільгових кредитів, використання прискорених методів амортизації обладнання. Також доцільно впровадити систему державних гарантій і страхування інноваційної діяльності, грантів, розробити та задіяти механізми технічної підтримки і передачі у користування приватних підприємств державних технологій і ноу-хау (що призведе до зниження витрат). Потрібно приділити велику увагу приватним інвесторам, які надаватимуть власні кошти для фінансування інноваційної діяльності. При цьому інвестор і підприємство, з одного боку, розділяють ризики від невдачі, з іншого – поєднують свої зусилля, щоб збільшити вірогідність успіху. Як пряма державна підтримка, так і сприяння залученню приватних, у тому числі іноземних, ресурсів можуть бути оптимально реалізовані в межах відповідних державних програмах.

Більш складною є схема підтримки постійних підприємств-інноваторів. Це зумовлено тим, що профіль їх виробництв та інноваційної діяльності визначається досягнутим успіхом і ринковими позиціями. З огляду на це, державна підтримка й організація фінансового забезпечення інноваційного процесу на таких підприємствах повинна бути специфічною. Якщо підприємство є стратегічним лідером на вітчизняному ринку і має потенційні можливості чи вже вийшло на світові ринки, то в цьому випадку доцільно розширити пряме державне фінансування. Воно може реалізуватися через інститути інноваційної інфраструктури (технопарки, бізнес-інкубатори, інноваційні центри), з якими пов'язане чи не пов'язане підприємство [2].

Для вирішення питання фінансування інновацій та інноваційного розвитку підприємств слід визначити ознаки, які характеризують інновації як матеріальну основу розвитку організації і, таким чином, об'єкт фінансування. В забезпеченні інноваційної діяльності найсуттєвішим є механізм самофінансування інновацій у промисловості, де основним ресурсом є прибуток.

Визначення інноваційної діяльності як виду ведення бізнесу чи процесу впровадження досягнення науки у виробничу практику діяльності підприємств є доволі дискусійним питанням. Інновації – продукт життєдіяльності організації, що розвивається, вони є причиною та наслідком інноваційного розвитку підприємства. Такий підхід дає можливість умовно поділити економічні процеси інноваційного росту на зростання інноваційного потенціалу підприємства та відтворення конкурентних переваг, з одного боку, а з іншого – перетворення їх на продукт і реалізацію в економічному обороті, що дозволяє сформулювати припущення: джерелом інноваційного розвитку підприємства є чинники виробництва у процесі взаємодії та створення нової вартості, де інновації виступають трансформованою новою якістю праці як чинники виробництва чи новою самостійною якістю праці. В цьому випадку ефективним джерелом відтворення чинників капіталу та праці є і може бути тільки прибуток.

Інноваційний прибуток – характеристика активної відтворювальної частини прибутку, його якість і основа диференціації, яка передбачає можливість виділення і перерозподілу через економічний механізм відтворення та розподілу цієї активної частини прибутку, над мобільної і над функціональної продуктивної відтворювальної сили. Методом є інноваційне виробництво і фінанси. Таким чином, структура економічного прибутку інноваційної фірми матиме вигляд:

$$\Pi = \PiН + \PiІ, \quad (1)$$

де $\PiН$ – прибуткова норма розширеного відтворення;

$\PiІ$ – інноваційний прибуток [1].

Інноваційний розвиток – величина перманентна. Він виникає у процесі життєдіяльності підприємства в момент отримання ним надприбутку або інноваційного прибутку, коли за однакового обсягу витрат на одиницю продукції прибуток збільшується, і цей ріст неможливо обґрунтувати економічними витратами процесу виробництва. Саме в цей момент з'являється економічна можливість у підприємства для подальшого удосконалення над прибуткового напрямку діяльності, об'єм і перспектива економічного росту фірми є потужною монополією.

Інноваційний прибуток може бути виділений як обсяг росту економічного прибутку підприємства:

$$\PiІ = \Delta(TR - TC), \quad (2)$$

де TR – сукупний дохід;

TC – сукупні витрати.

Чинниками, які визначають формування та динаміку прибутку промислового підприємства є дохід, витрати і технології як агрегований інноваційний вплив на економічний ріст фірми.

Проведення дослідження ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств України (2001 – 2008 рр.) дозволило виділити технологічний чинник формування валового доходу і прибутку (табл. 1)

Таблиця 1

**Вплив технологічного чинника на ефективність інноваційної діяльності
промислових підприємств України, млн. грн.**

Показники	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Дохід (TR)	12148	10365	12605	12882	18784	24995	30892	40188
Витрати (TC)	1760,1	1979,4	3018,2	3059,8	4534	5751,6	6160	10821
Інноваційні витрати (TCінн)	685,6	637,3	1067,9	1186,1	1817	2602	2670,7	3379,7
Прибуток (Pr)	10388	8386	9587,5	9822,3	14249	19243	24732	29367
Прибуток технологічного чинника (Pr інн)	11462	9728,1	11537	11696	16966	22393	28222	36808

Це дозволяє припустити, що, згідно із запропонованим підходом, технологія є, по-перше: екзогенною детермінантною чинника "дохід - витрати"; по-друге, агрегованим детермінованим функціональним чинником інноваційного прибутку і виявляє сумарний функціональний вплив усіх технологічних інновацій, продукованих підприємством (виробничих, управлінських і маркетингових). Саме як функціональна детермінанта технологія визначатиме динаміку росту інноваційного прибутку підприємства. Таким чином, інноваційний прибуток – прибуток підприємства, отриманий понад загальну норму прибутковості в галузі як ефект інноваційного росту підприємства.

Висновки. Фінансування інноваційної діяльності підприємств виступає основою науково-технічного прогресу й технологічної модернізації виробничих потужностей і зміцнення їх конкурентних позицій на вітчизняному та світовому ринках. Серед основних

проблем фінансування інноваційної діяльності підприємств можна виділити: недостатню державну фінансову підтримку інноваційних проектів різного масштабу, які реалізуються у промисловості; недостатня зацікавленість іноземних інвесторів у фінансуванні вітчизняного інноваційного сектора; незасіяність низки інституціональних інвесторів у фінансуванні інноваційного процесу;

Отже, можна зробити висновок про те, що на сучасному етапі інноваційна діяльність підприємств потребує збільшення державної участі як фінансового, так і організаційного характеру.

Список використаної літератури

1. Мельник О.Г. Інноваційний прибуток як джерело фінансування інновацій / Актуальні проблеми економіки. - 2009р.- №8. – С. 108-115.
2. Товт Т.Й. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Актуальні проблеми економіки.-2008р.-№3.– С.102-108

УДК 368.025.6:63

РИЗИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ

*О. В. Марценюк-Розарьонова, асистент,
О. Ю. Федоришина, студ.*

Вінницький національний аграрний університет

Aspiring of Ukraine to integration in a world economy foresees reformation of all spheres of national economy inclusive from APK of country. The decline of agriculture is not only restrained by development of other sectors agrarian-food systems of Ukraine but also remains one of spheres of the most placing and investment of the limited economic resources. Food safety of the state depends on development of agroindustrial production, and level and quality of providing of population food stuffs directly influence on social position in society and health of nation on the whole.

Стремление Украины к интеграции в мировое хозяйство предусматривает реформирование всех сфер народного хозяйства включительно из АПК страны. Упадок сельского хозяйства не только сдерживает развитие других секторов аграрно-продовольственной системы Украины, но и остается одной из сфер наибольшего размещения и вложения ограниченных хозяйственных ресурсов. От развития агропромышленного производства зависит продовольственная безопасность государства, а уровень и качество обеспечения населения продуктами питания непосредственно влияют на социальное положение в обществе и здоровье нации в целом.

Вступ. Сільське господарство – одна з найдавніших, найважливіших і найбільш ризикованих галузей економіки. В Україні на нього покладено завдання дедалі повніше забезпечувати внутрішні потреби країни в сировині і продовольстві та нарощувати відповідні експортні можливості. За належних інвестицій аграрний потенціал України може досягти рівня, достатнього для того, щоб нагодувати більш як половину населення Європи. Фактичні показники-на порядок нижчі.

АПК нашої країни вже давно зазнає дефіциту фінансових ресурсів, який був і певною мірою лишається наслідком низької врожайності сільськогосподарських культур, нееквівалентного міжгалузевого обміну, недосконалої податкової та митної політики.[2]

Нині в Україні прискорюється аграрна реформа, стратегічна мета якої - забезпечити повне й надійне продовольче постачання населення, досягти високого експортного потенціалу галузі, відродивши господаря землі й створивши багатуокладний конкурентоспроможний аграрний сектор економіки.